

“ŠUM MORA” – IZLOŽBA ZBIRKE MEKUŠACA PRIRODOSLOVNOG MUZEJA DUBROVNIK

ANA KUZMAN □ Prirodoslovni muzej Dubrovnik, Dubrovnik

Autorica izložbe i kataloga:

Ana Kuzman

Likovni postav izložbe:

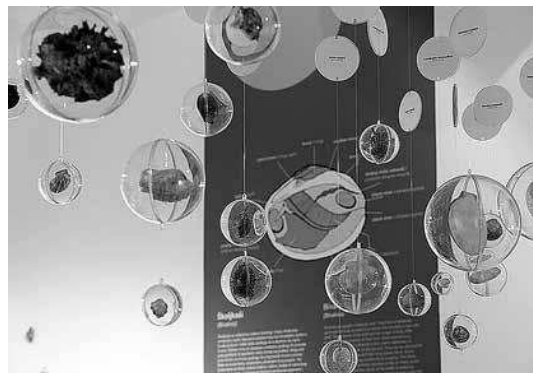
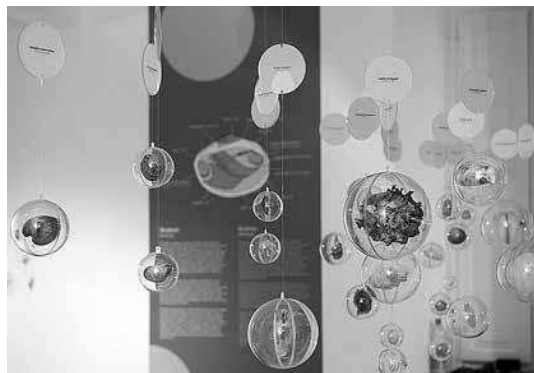
Ana Kuzman i Maja Kovačević

Vizualni identitet:

Damir Rašpolić i Šime Fabris

Izložbu omogućili:

Grad Dubrovnik i Ministarstvo
kulture Republike Hrvatske

sl.1.-2. Otvorene izložbe “Šum mora”

sl. 3.-4. Detalj izložbe - školjkaši

Podrijetlo i razvoj Zbirke mekušaca Prirodoslovnog muzeja Dubrovnik

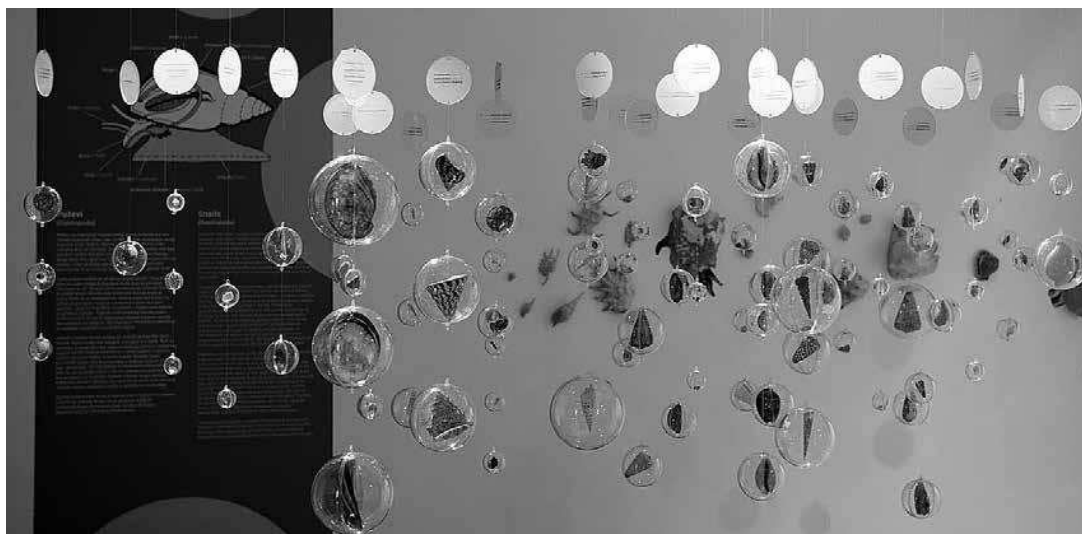
Zbirka mekušaca jedna je od najstarijih zbirki Prirodoslovnog muzeja Dubrovnik. Nastala je u devetnaestom stoljeću, a najveće zasluge za njezino utemeljenje i prikupljanje pripadaju osnivaču Muzeja Antunu Dropcu te njegovom suvremeniku fra Ivanu Evandelistu Kuzmiću.

Antun Drobac (1810.-1882.), ljekarnik, kolekcionar, istraživač na području prirodnih znanosti, predsjednik Trgovačko-obrtničke komore, član gradskog vijeća i brodovlasnik, osoba je koja je višekratno zadužila Dubrovnik i Prirodoslovni muzej. Njegovo srčano zalaganje za osnivanje Tehničke škole (*Scuola tehnica*) u Dubrovniku tijekom šezdesetih godina 19. stoljeća bit će okidač koji će prikupljanje povijesno-kulturnih, etnografskih i drugih vrijednih predmeta, a prvenstveno prirodnina, među Dubrovčanima u Gradu i diljem svijeta učiniti obvezom.

Njegova prvobitna zamisao o osnivanju tehničke škole zbog neodobravanja bečke vlade prerast će u novu ideju o osnivanju muzeja, koja će se realizirati 1872. godine rađanjem Domorodnog muzeja (*Museo Patrio*). Osnovu Muzeja činit će njegove vlastite zbirke, među kojima i zbirka mekušaca, a intenzivnim radom i donacijama tijekom sljedećih godina Muzej će širiti svoj fundus.

Svoj doprinos u obogaćivanju zbirke mekušaca Prirodoslovnog muzeja Dubrovnik imao je fra Ivan Kuzmić (1807. - 1880.), ljekarnik, prirodoslovac, povjesničar i glazbenik. Intenzivno je proučavao školjkaše i puževe južne Dalmacije te je prikupio vrlo bogatu zbirku mekušaca, koju je 1857. godine darovao kabinetu Zadarske gimnazije. Godine 1875. svoju drugu zbirku daruje i Narodnom muzeju u Zagrebu. Bio je član bečkoga Botaničkog društva, Hortikulturnog društva u Trstu i Malakološkog društva u Bruxellesu. Zbirka mekušaca koju su prikupili Drobac i Kuzmić sastojala se uglavnom od primjeraka iz različitih svjetskih mora i oceana.

Nakon smrti Antuna Dropca, 1882. godine vođenje Muzeja preuzima prof. Baldo Kosić (1829.-1918.), amater prirodoslovac, kolekcionar, lovac i preparator. Kosić kao prirodoslovac postavio je sebi cilj: utemeljiti zbirku prirodnina dubrovačkog područja. Od 1890. do 1917. godine prikupljao je i primjerke mekušaca dubrovačkog područja, uglav-

sl. 5.-6. Detalj izložbe - puževi

sl. 7. Detalj izložbe - glavonošci

nom morskih puževa, školjkaša i glavonožaca, što potvrđuju zapisi o prikupljenim predmetima u njegovu *Zapisniku raznih predmeta što stignu u dubrovački domorodni muzej od 1882. unaprijed.*

Velike zasluge u upotpunjavanju zbirke imao je i poznati hrvatski prirodoslovac Spiridion Brusina (1845.-1908.). Kao izniman stručnjak na području malakologije, tijekom svojega dugogodišnjeg rada otkrio je stotinjak novih vrsta i podvrsta recentnih puževa i školjkaša. O njegovu doprinosu u obogaćivanju Zbirke mekušaca svjedoči Kosićev zapis od 30. srpnja 1904. godine.

Posljednje razdoblje intenzivna prikupljanja za Zbirku počelo je od 1957. godine, od spajanja Muzeja s biološkim institutom JAZU. Tada je u sklopu formiranja novih zbirki Jadranskog mora zbirka proširena primjercima prepariranim tehnikom uklapanja u poliesterske smole.

Mekušci

Mekušci su nakon člankonožaca druga najbrojnija skupina životinja. Poznato je oko 128 000 vrsta mekušaca, od toga oko 40 000 fosilnih. Podijeljeni su u 7 razreda: bezljušturaši, jednoljušturaši, mnogoljušturaši, koponošci, puževi, školjkaši i glavonošci.

Na izložbi *Šum mora* prikazano je 237 vrsta mekušaca (437 primjeraka), od čega 185 egzotičnih vrsta i 52 vrste iz Jadranskog mora. Zastupljene su isključivo vrste koje nalazimo u moru. U središnjoj izložbenoj prostoriji, površine 80 m², postavljeni su paneli s podacima o povijesti prikupljanja i o najzaslužnijim skupljačima Zbirke te o predstavnicima svakoga od razreda mekušaca. Središnji dio prostorije zauzimaju predstavnici morskih puževa i školjkaša izloženi u prozirnim, plastičnim kuglama kako bi se povećala voluminoznost izloženih primjeraka, od kojih mnogi nisu veći od nekoliko centimetara. Kugle s izloščima vise sa stropa, što omogućuje posjetiteljima promatranje iz svih kutova, a primjerci su ujedno zaštićeni od vanjskih utjecaja. Osnovne informacije o izloženim skupinama mekušaca nalaze se na informativnim panelima.

U manjoj izložbenoj prostoriji površine 20 m² putem fotografija su predstavljene neke od najpoznatijih jadranskih vrsta glavonožaca, dok je pomoću lentikularnog tiska dočarana mimikrija hobotnice.

Mekušci Jadranskog mora

U Jadranskom moru zabilježeno je 866 vrsta mekušaca, od kojih 7 vrsta pripada bezljušturašima, 9 koponoščima, 16 mnogoljušturašima, 41 glavonoščima, 228 školjkašima i 565 puževima. Na temelju Zakona o zaštiti prirode (NN 80/13) i Pravilnika o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim (NN 99/09) pet vrsta školjkaša i osam vrsta puževa iz Jadranskog mora proglašeno je strogo zaštićenim zavičajnim svojatama. Na izložbi su prikazane ukupno 52 vrste mekušaca iz Jadranskog mora, od onih čestih i uobičajenih do onih rijetkih i ne tako čestih vrsta. Od strogo zaštićenih svojti na izložbi se mogu vidjeti: prstac (*Litophaga litophaga*), plemenita periska (*Pinna nobilis*), Venerin puž (*Erosaria spurca*), zupka (*Luria lurida*), kruška (*Zonaria pyrum*), Tritonova truba (*Charonia tritonis*) i puž bačvaš (*Tonna galea*).

LITERATURA

- Bačić, J. (2001.): Antun Drobac (1810-1882), prilozi za biografiju. Prirodoslovlje I (1), 155-162
- Kršinić, F. (1988.): Prirodoslovni muzej u Dubrovniku. Kratka povijest Muzeja i osipanja zbirki. Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, 37, 20-22
- Kršinić, F. (1989.): Dubrovački prirodoslovni muzej, Ekološke monografije 1, 311-328
- Pravilnik o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim, NN 99/09
- Tutman, P., Benović, A. (2001.): Prilog za biografiju prirodoslovca Balda Kosića (1828-1918), Prirodoslovlje I (1), 147-154
- Zakon o zaštiti prirode, NN 80/13

Primljeno: 1. srpnja 2015.

"MURMUR OF THE SEA" – THE EXHIBITION OF THE COLLECTION OF MOLLUSCS FROM DUBROVNIK NATURAL HISTORY MUSEUM.

The Molluscs Collection is one of the oldest of the collections in the Dubrovnik Natural History Museum. The greatest credit for its assembly and foundation goes to the founder of the Museum, Antun Drobac and his contemporary Fra Ivan Evandelist Kuzmić.

Antun Drobac (1810-1882), apothecary, collector, researcher into natural sciences, president of the Chamber of Commerce and Trades, member of the city council and ship owner, was a person who several times put both Dubrovnik and the Natural History Museum in his debt. His wholehearted advocacy of the foundation of the Technical School in Dubrovnik during the 1860s was the trigger that would make the collection of historical and cultural, ethnographic and other valuable objects, above all naturalia, an obligation to Dubrovnik people at home and abroad.

His original idea about the foundation of the technical school was turned, because of the disapproval of the Viennese government, into the idea of the founding of a museum, the Museo Patrio, Patriotic Museum. These own collections constituted the Museum's core, including the collection of molluscs, and with vigorous work and with donations during the following years the Museum was to expand its holdings.

A contribution to the enrichment of the Molluscs Collection was made by Fra Ivan Kuzmić (1807-1880), apothecary, natural historian, historian and musician. He made a major study of the bivalves and snails of southern Dalmatia and collected an extensive collection of molluscs, which in 1857 he donated to the laboratory of the Zadar High School. In 1875 he gave a collection to the National Museum in Zagreb.

He was a member of the Botanical Association of Vienna, the Horticultural Association in Trieste and the Malacological Association in Brussels. The Collection of Molluscs put together by Drobac and Kuzmić consisted of various objects from different seas and oceans worldwide. After the death of Drobac, in 1882 the management of the Museum was taken over by Baldo Kosić (1829-1918), amateur natural historian, collector, hunter and fisherman and preparator.

Kosić's principle as a natural historian was to found a collection of natural objects from the Dubrovnik area. In the period from 1890 to 1917 he collected examples of Dubrovnik region molluscs, on the whole snails, bivalves and cephalopods, as can be seen from his records of the objects collected in *Memorandum of various objects arriving in the Dubrovnik Patriotic Museum from 1882 on*. Another person who is to be credited with the supplementation of the collection was the great Croatian natural scientist Spiridion Brusina (1845-1908). An exceptional expert in malacology, during his many years of work he discovered a hundred or so new species and subspecies of recent snails and bivalves. A testimony to his contribution to the enrichment of the Collection of Molluscs is Kosić's account dated July 30, 1904.

The last period of vigorous collection was from 1957, after the Museum was joined to the Yugoslav Academy of Sciences and Arts Biological Institute. Then, when the new Adriatic collections were being formed, the collection was expanded with specimens prepared by the technique of embedding in polyester resin.